

Katedra psychologie UK FF
Posudek oponenta disertační práce PhDr. Petry Novotné:
„Nutriční zvyklosti, vztah k vlastnímu tělu u dívek
mladšího a středního školního věku.
Příspěvek k problematice primární prevence poruch příjmu potravy“

Téma předložené disertační práce vnímám jako velmi aktuální vzhledem k poměrně vysokému výskytu této problematiky v současné populaci. Autorka náměty pro svou práci čerpala z vlastní několikaleté psychologické praxe a rovněž svůj dlouhodobý zájem o poruchy příjmu potravy dokládá několika vlastními publikacemi ve výčtu použité literatury.

Kapitoly teoretické části jsou věnovány: poruchám příjmu potravy; nutričním zvyklostem, jídelním preferencím, averzím a dietním tendencím; body image. V poslední kapitole se autorka věnuje charakteristikám vývojových období zkoumaných respondentů – mladší a střední školní věk.

Teoretickou část práce hodnotím jako velmi zdařilou. Autorka pracovala s rozsáhlým množstvím naší i zahraniční literatury včetně internetových zdrojů. Výběr tematických celků je vhodně zvolen vzhledem k celkovému zaměření práce. Zpracování jednotlivých kapitol je přehledně strukturované s množstvím odkazů na některé dosud publikované výzkumné studie. Autorka do textu začlenila několik tabulek či modelů, které velmi dobře shrnují či vysvětlují dílčí části textu. (Drobná formální připomínka se vztahuje k tabulce na str. 14, zde by bylo možná vhodnější volit jinou barvu písma vzhledem čitelnosti některých kategorií.)

Za poměrně stěžejní považuji kapitolu 1.4, která je věnována prevenci poruch příjmu potravy. Autorka ji často zmiňuje v souvislosti s výsledky svého výzkumu a hodnotí možnosti dosud existujících forem prevence. Rovněž kapitoly 2.6 a 3.6 jsou přínosné z hlediska shrnutí dosud užívaných diagnostických nástrojů v oblasti stravovacích zvyklostí, jídelních preferencí a body image, dále kapitoly 2.7 a 3.7, kde autorka pojednává o možnostech terapeutické intervence.

Cílem studie byl screening a vývojové srovnání vybraných faktorů, které souvisí se vznikem a rozvojem poruch příjmu potravy v pozdějším věku. Autorka formulovala výzkumné otázky a k nim přiřadila několik specifických hypotéz (str. 60 – 61). Výzkumný vzorek respondentů (pouze dívky) dělí do dvou skupin vzhledem k věku. Metody sběru dat a jejich analýzy jsou náležitě popsány a doplněny informacemi o průběhu šetření.

Výsledky svého výzkumu autorka předkládá ve formě tabulek a jejich podrobné interpretace a jsou tematicky rozděleny do kapitol podle administrovaných metod. Autorka využila kvantitativního i kvalitativního přístupu (klinické a dotazníkové metody) a pro zvýšení validity výpovědí respondentů užila metody triangulace. Tato část práce odkazuje na přílohy, kde jsou uvedeny podrobnější tabulky výsledků. Empirickou část práce hodnotím rovněž jako zdařilou. Autorka podává srozumitelný a přehledný výčet výsledků svého výzkumu.

K předložené disertační práci mám následující poznámky či otázky:

- Drobná formální poznámka se týká tabulky 2. (str. 71) z hlediska čitelnosti údajů.

- Autorka uvádí, že výsledky svého výzkumu členila dle administrovaných metod. Nicméně bych uvítala zařazení stručného přehledu získaných výsledků i vzhledem k uvedeným výzkumným otázkám a konkrétním hypotézám. Pro čitatele, který na položené „otázky“ hledá „odpovědi“ by takový přehled byl užitečný.

- Autorka celý výzkum (administraci metod) realizovala sama, nebo s někým spolupracovala (zejména v případě částečně strukturovaného rozhovoru)?

- Autorka srovnávala mezi sebou dvě skupiny respondentů členěných podle věku: 1. skupina, žáci 1. a 2. třídy; 2. skupina, žáci 3., 4. a 5. třídy. Zajímalo by mě, zda kromě příslušnosti ke stupni vzdělávání autorka zvažovala ještě jiná vývojová kritéria, konkrétně zda mezi příslušníky ke jmenovaným skupinám existují ještě jiné vývojové odlišnosti. Tedy nakolik je takto stanovené „rozlišení“ zdůvodnitelné?

- V rámci diskuse se autorka věnuje omezení informací ze strany rodičů (návrtnost dotazníků dosahovala pouze 40,6%). Zajímalo by mě, jak si sama autorka tuto „nespolupráci“ vysvětluje?

Kapitola věnovaná diskusi je kvalitně zpracovaná. Autorka se vrací k získaným výsledkům, srovnává je s dosavadními výzkumnými studiemi a uvádí podrobnější interpretace svého zjištění. Cením si autorčina kritického postoje vůči metodice své studie i některých vhodných námětů pro další výzkum.

Přínos předložené studie spatřuji především těchto ohledech:

- Z hlediska nutriční výchovy a prevence poruch příjmu potravy se jako podstatné vzhledem k věku ukazuje předškolní období dětí (v rámci výzkumu dívek), kdy se postoje k jídlu začínají formovat. Rovněž významný je střední školní věk, kdy dochází ke změnám nutričních zvyklostí.

- Srovnání dosud existujících forem prevence s ohledem na výsledky předloženého výzkumu s konkrétním přesahem do klinické praxe.

- Možnosti uplatnění konkrétních postupů v rámci diagnostické i terapeutické práce v oblasti problematiky poruch příjmu potravy a jejich prevence.

- Screening zjišťovaných proměnných ve vybrané populaci a zhodnocení všech aspektů (vývoj, rodina, škola, sociální vztahy, společenský kontext...atd.) které plní důležitou roli při formování a změnách jídelních preferencí či stravovacích zvyklostí, ve vztahu k vlastnímu tělu a tvorbě sebehodnocení.

Předložená disertační práce, dle mého názoru byla zpracována na požadované teoretické a metodologické úrovni. Způsob, jakým autorka o své práci referuje, je přehledný, srozumitelný a čtivý. Hodnocenou disertační práci pokládám za zdařilou a ráda ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 1. května 2010

Markéta Niederlová